

PRE-SERVICE HISTORY TEACHERS' PERCEPTIONS OF THEIR TEACHING PROFESSION COMPETENCIES (AN EXAMPLE FROM ERZURUM)

TARİH ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEKİ YETERLİLİK ALGILARI
(ERZURUM ÖRNEĞİ)¹

Aydın GÜVEN²
Ramazan KAYA³

Abstract

The purpose of this study is to reveal pre-service history teachers' perceptions of their teaching profession competencies. Participants of the study consist of final year pre-service teachers studying history teaching in Kazım Karabekir Faculty of Education in Atatürk University. A qualitative research design was used in the study and an open ended questionnaire form was used to collect data. The pre-service teachers' views on content knowledge, methods and techniques, material use, assessment and evaluation, classroom management, learning-teaching situations and competency levels for counselling and the problems pre-service teachers encounter during their education and their solutions were explored with the open-ended questionnaire form. The data obtained were analysed with content analysis method. The findings revealed that pre-service teachers seemed to regard themselves as already competent to teach in all dimensions except for the content knowledge, which they attributed to the education they received. The pre-service teachers identified the problems such as "education is inadequate and inefficient", "education is based on rote learning", and "education given is not consistent with the education which will be given in secondary education" and they offered solutions. The most important solution offered is that experiential education must be given more importance.

Keywords: History Teaching, Pre-service History Teachers, Teaching Competencies, Perceptions.

Özet

Bu araştırmanın amacı, tarih öğretmen adaylarının mesleğe yönelik yeterlilik algılarını ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu 2012-13 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği son sınıfında okuyan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada nitel bir yaklaşım benimsenmiş olup verilerin toplanmasında açık uçlu anket formu kullanılmıştır. Açık uçlu anket formuyla öğretmen adaylarının alan bilgisi, yöntem ve teknik, materyal kullanımı, ölçme-değerlendirme, sınıf yönetimi, öğrenme-öğretme durumları ve rehberlik boyutlarında yeterlilik durumları ile aldıkları eğitimde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik görüşleri araştırılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgulara göre öğretmen adayları, kendilerini alan bilgisi dışında diğer boyutlarda genelde yeterli görmüşler ve bunu da aldıkları eğitime bağlamışlardır. Öğretmen adayları, sorunlar olarak; verimsiz ve eksik eğitimi, ezberci eğitimi ve verilen eğitimin ortaöğretimde verilecek eğitimle örtüşmemesini belirterek çözüm önerileri getirmişlerdir. Uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi dile getirilen en önemli çözüm önerisidir.

Anahtar Kelimeler: Tarih öğretimi, Tarih Öğretmen Adayı, Öğretmenlik Yeterlilikleri, Algı.

¹ Bu çalışma, III. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumunda (25-27 Haziran 2014 Sakarya) sunulan Tarih Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterlilik Algıları (Erzurum Örneği) başlıklı bildirinin gözden geçirilmiş ve yeniden düzenlenmiş halidir.

² Yrd.Doç.Dr.Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fak., Tarih Eğit. ABD, aydinguven@atauni.edu.tr

³ Yrd.Doç.Dr.Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fak., Tarih Eğit. ABD, ramco@atauni.edu.tr

Giriş

İçinde yaşadığımız zaman dilimi, insanların ve toplumların birbirlerini etkilediği ve bu ögeler arasında değişim ve dönüşümlerin kaçınılmaz olarak gerçekleştiği bir dönemdir. Dünya coğrafyasının herhangi bir bölgesinde meydana gelen sosyal, kültürel, ekonomik, teknolojik, siyasi vb. değişimler, başka ülkelerde anında yankı bulmakta ve onları bir şekilde etkilemektedirler. Teknolojik araçların gelişimi ve bilişim sektörlerindeki baş döndüren bir hızla gerçekleşen ilerlemeler, insanların kendilerinden binlerce km uzakta meydana gelen olaylardan haberdar olmalarını sağlayan hususlardır. Bu iletişim ve etkileşim sürecinden etkilenen kurumların başında eğitim gelmektedir. Çünkü eğitim “ *insan, zaman ve teknoloji gibi parametreler kapsamında en çok değişimi içinde barındıran ve bir o kadar da değişimi gerektiren bir konudur*” (Gündoğar, 2014, 118).

Eğitim kurumunun değişim kavramı ile bu kadar ilişkili olmasının nedeni, yetiştirilmesi amaçlanan insan nitelikleri ile ilgilidir. İnsanoğlunun yaşam serüvenine başladığı andan günümüze kadar geçen zaman diliminde, insanın ilgi, ihtiyaç ve beklentilerinin yanında çevre/çevresel ögelerde de yaşanan değişimler kaçınılmaz bir gerçekliktir. Öğrenme, insanın çevresi ile etkileşimi sonucunda gerçekleştiğine göre eğitim kurumlarının, bu durumları göz önünde bulundurması gerekliliği yadsınamaz bir gerçekliktir. Okullar amaçlarını, değişen dünya koşulları ışığında, bireylerin ve toplumun beklentilerine göre düzenlemek ve güncelleştirmek zorundadır. Bu hususların gözardı edildiği eğitim kurumları, her yönü ile yaşanan çağın gerisine düşmek durumu ile karşı karşıyadırlar.

Eğitim etkinlikleri insanoğlunun var olma mücadelesi içerisinde önemli bir yere sahiptir ve sahip olmaya da devam edeceği görülmektedir. İnfomal bir şekilde başlayan ve günümüzde formal bir boyuta taşınmış olan eğitim faaliyetleri, toplumlar ve onları oluşturan bireyler tarafından her zaman dikkat edilen konulardır. Günümüzde eğitim ile ilgili yapılan bütün çalışmalar ve düzenlemeler, insanların bir şekilde dikkatlerini çeken ve olup bitenlere kulak kabartılan ve kayıtsız kalınamayan bir alandır. Bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarının karşılandığı, toplumsal kalkınmayı sağlayacak nitelikli insan gücünün yetiştirildiği, toplumsal değer, tutum ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarımının gerçekleştirilmeye çalışıldığı yerler olan eğitim kurumlarının, toplumdaki yeri ve önemi inkâr edilemez. Gündoğar (2014, 118) “*hiç veya yetersiz eğitim almış olan kişiler dahi çocuklarının eğitimi söz konusu olduğunda, eğitimin gerekliliğini koşulsuz savunmakta ve eğitim süreçlerini de yakinen takip etmektedirler*” diyerek bu önemi ortaya koymaktadır.

Eğitimin, kendisinden beklenen bu misyonları gerçekleştirmesi onun bir sistem olarak çalışmasına bağlıdır. Bu sistemin çalışmasını ve çarklarının dönmesini sağlayan çeşitli bileşenler mevcuttur. Öğrenci, öğretmen ve eğitim programları, uzmanlar tarafından eğitimin üç temel ögesi olarak ifade edilmektedir (Sünbül, 2004, 245; Kiroğlu, 2009, 345). Bu bileşenler içinde öğretmenler “en temel öğedir” (Şişman, 2009, 235). Eğitim etkinliklerinin ortaya konan amaçlar doğrultusunda yürütülmesi ve işlevsel hale getirilmesinde ve diğer ögeleri “*etkileme gücü daha fazla*” (Kiroğlu, 2009, 345; Sünbül, 2004, 245) olmasından dolayı öğretmenin, bu sistemdeki konumu daha belirleyicidir.

Öğretmenlik, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda “*devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği*” olarak tanımlanmaktadır (mevzuat.meb.gov.tr). Kanunda da belirtildiği gibi öğretmenler, eğitim-öğretim etkinliklerinden öncelikle sorumlu olan kişilerdir (Özer ve Gelen, 2008,

41). Okullar gibi öğretmenler de toplumda meydana gelen değişim ve gelişimlerden etkilenmektedirler. “*Toplum öğretmenlerden gün geçtikçe daha fazla şeyler beklemeye başlamış*” (Helvacı, 2009, 286) ve bu beklenti öğretmenlerin sorumluluklarında da bir takım değişiklikler meydana getirmiştir (Kahramanoğlu ve Ay, 2013, 287). Bu durum karşısında öğretmenlerin, çağın gereklerine uygun nitelikleri öğrencilere kazandırma işinde, sahip olmuş oldukları bilgi, beceri, yöntem teknik, materyal kullanma, rehberlik vb. konularında “*kendilerini yenilemesi ve geliştirmesi gerekir*” (Ocak, 2005, 27). Bu ise, öğretmenlerin “*gerek hizmet öncesinde gerekse hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmesi*” (Şişman, 2009, 235) olayına gereken önemin gösterilmesi ile sağlanabilir.

Öğretmenlik mesleğini icra edeceklerin, kendilerinden beklenenleri tam olarak yerine getirebilmeleri için mesleki anlamda birtakım yeterliliklere sahip olmaları gerekmektedir (Şişman, 2009, 235). Bu yeterliliklerin öğretmenler tarafından kazanımı, “*meslek öncesinde özel bir eğitimden geçirilmesi*” (Şişman, 2009, 236) ile sağlanabilir. Öğretmen adaylarının hizmet öncesinde bu yeterlilikleri kazanması, eğitim amaçlarının gerçekleşmesi açısından büyük öneme sahiptir. Şişman’ın ifadesi ile “*eğitimin niteliği ve kalitesi de büyük ölçüde öğretmenlerin niteliğiyle doğru orantılıdır*” (Şişman, 2009, 235).

Öğretmen yeterlilikleri, “*öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum, değer, davranış gibi yönlerden sahip olmaları öngörülen özellikler ya da nitelikler bütünüdür*” (Şişman, 2009a, 68) etmektedir. Bu yeterlilikler arasında ön planda uzmanlık alan bilgisi yer almaktadır. Mesleği icra edecek olan bir öğretmenin tabii ki öncelikle, iyi bir alan bilgisine sahip olması beklenmektedir. Fakat öğretmenlik sadece alan bilgisi ile yürütülebilecek bir meslek değildir. Bu yeterlilikler içinde, öğrencilerdeki gelişimi takip etme, onlara gerektiğinde rehberlik etme, konuları işlerken gerekli olan yöntem teknik, materyal hazırlama ve kullanma, istenilen niteliklerin öğrenciler tarafından kazanımın tam olarak tespiti için gerekli ölçme-değerlendirme etkinliklerini yapabilme becerileri gibi boyutlar da yer almaktadır (Akengin, Şahin, Kaya vd., 2010, 80; Temizkan, 2008, 464). Türk Eğitim Derneği tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilik alanları;

-*Öğretmenlerin öğretme öğrenme sürecinde öğretim programları ve konu alanı çok iyi bilme ve anlaması,*

-*Öğretimi planlaması ve uygulama,*

-*Öğretimin etkililiğini ve öğrenci gelişimini izleme ve değerlendirme,*

-*Öğretim sürecini ve öğrenci davranışlarını yönetme,*

-*Öğretimi öğrenci özelliklerine göre uyarlama,*

-*Bilişim teknolojilerini etkili biçimde kullanabilme,*

-*Öğretme öğrenme ortamında etkili bir iletişim sağlayabilme,*

-*Bireysel ve mesleki gelişimi planlama ve gerçekleştirme,*

-*Diğer öğretmenler, veliler ve okul çalışanları ile işbirliği içinde çalışabilme,*

-*Etik kurallar çerçevesinde sorumlu ve eleştirel davranabilme,* şeklinde

özetlenerek sıralanmıştır (Türk Eğitim Derneği, 2009, 10).

Yukarıda bahsedilen yeterliliklerin öğretmenler tarafından kazanımında hizmet öncesi eğitim önemli bir yere sahiptir. Hizmet öncesi eğitim “*öğretim yeterlilikleri kazandırmak üzere, henüz öğretmen olmamış kişilere verilen eğitime*” (Yeşil, 2008, 328) denilmektedir. Öğretmen yetiştiren programlarda okuyan aday öğretmenlerin bu süreçte, mesleği ile ilgili olan bütün bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip olarak yetişmeleri arzulanan bir durumdur. Derslerde ortaya konan kazanımlarının

öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesi ve öğrenmenin kalıcılığının artması öğretmenin yeterliliği ile ilgilidir (Karacaoğlu, 2008, 71).

Tarih disiplini, doğası gereği geçmiş olay ve olguları konu edinmektedir. Anlatılanlar yaşanan zaman diliminden uzak olduğu için öğrenciler tarafından tarihin sıkıcı ve anlaşılması zor bir ders olarak görülmesine neden olabilmektedir (Demircioğlu, 2010, 99, 196). Tarih öğretmeni eğitim öğretim etkinliklerinin merkezine öğrenciyi değil de kendisini aldığı anda, bu durum daha da belirgin bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Öğrencinin pasif bir biçimde dinleyici olarak katıldığı bir tarih dersi, istenilen hedeflerin gerçekleşmesini engellemektedir. “*Tarih dersini öğrencilere yararlı ve zevkli bir ders olarak öğretmek öğretmenlerin elindedir*” (Paykoç, 1991, 179) ve onların çabaları da hep bu yönde olmalıdır. Onun içinde tarih öğretmenleri sadece alan bilgisi ile yetinmemeli, öğretmenlik “özelde de tarih öğretmenliğinin kendine has özelliklerinin farkına vararak bu yolda yeni bilgi ve beceriler edinmelidir” ler (Çulha Özbaş ve Aktekin, 2013, 212).

Gelecekte öğrencilerin karşısında bu mesleği icra edecek olan tarih öğretmen adaylarının, hizmet öncesi eğitimde bu yeterlilikleri içselleştirmiş olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir. Öğrencilerini tanıyan, onların nasıl öğrendikleri hakkında bilgi sahibi olan, öğrenciler tarafından sıkıcı bir alan olarak ifade edilen tarih konularını işlerken gerekli olan yöntem teknikleri hayata geçiren, öğrenme öğretme ortamlarını öğrencilerde kalıcı öğrenme için düzenleyen, materyal kullanımına derslerinde sıklıkla yer veren, öğrencilerini hedeflere ulaşma açısından teşvik eden, onları ödüllerle destekleme vb. konularda yetişmiş olan tarih öğretmen adayları, tarih dersinin okullarda sevilmesini, zevkle işlenmesini sağlayan kişiler olabilir.

Bu çalışma, tarih öğretmen adaylarının, meslekleri ile ilgili yeterlilik durumları hakkında, kendilerini ne düzeyde gördüklerini, sorunlarını ve önerilerini ortaya koymaya yönelik bir çabadır. Bu çaba, öğretmen adaylarının gelecek meslek yaşantılarına yönelik bir ışık tutacağı gibi onlara verilen eğitimin niteliğinin gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi açısından da önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, tarih öğretmen adaylarının mesleğe yönelik yeterlilik algılarını ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıda belirtilen alt problemlere yönelik olarak öğretmen adaylarının;

- 1- Alan bilgisi boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri,
- 2- Öğretim yöntem ve teknikleri boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri,
- 3- Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri,
- 4- Ölçme-değerlendirme boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri,
- 5- Sınıf yönetimi boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri,
- 6- Rehberlik boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri,

8- Lisans eğitimlerinde aldıkları eğitimle ilgili karşılaştıkları sorunlar ve bunların çözüm önerileri hakkındaki görüşleri ortaya konulmak istenmiştir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma nitel yaklaşım çerçevesinde, temel nitel araştırma modeli ile yürütülmüştür. En yaygın nitel araştırma modellerinden biri olan temel nitel araştırma da amaç, “insanların tecrübelerini nasıl anlamlandırdıklarını kavramaktır” (Merriam, 2013, 36).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2012-13 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği son sınıfında okuyan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme (bkz. Yıldırım ve Şimşek, 2013: 141) tercih edilmiştir. Öğretmen adaylarının mevcudu 42 kişidir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Verileri toplayabilmek için, konuyla ilgili literatürün incelenmesi ve Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında uzman olan iki öğretim üyesinin görüşlerinin alınması sonucunda hazırlanan açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Açık uçlu soru formuyla tarih öğretmen adaylarının alan bilgisi, yöntem ve teknik, materyal, ölçme-değerlendirme, sınıf yönetimi ve rehberlik boyutlarında yeterlilik durumları ve bunun nedenleri ile aldıkları eğitimde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik görüşleri araştırılmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından, hem ayrı ayrı hem de birlikte gerçekleştirilen yaklaşık 3 haftalık çalışma sürecinde içerik analizi (bkz. Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259) yöntemiyle çözümlenmiştir. Ortaya çıkan bulgular yüzde ve frekanslarıyla birlikte tablolar halinde yansıtılmış olup, katılımcıların ifade ettiği görüşlerden alıntılarla desteklenmiştir. Katılımcılar 1 ila 42 sayıları arasında kodlanmış ve alıntılar bu kodların sırasına göre sunulmuştur. Alıntılarının çok az bir kısmında, anlamı bozan cümle ve kelimeler çıkartılmış (...), hatalı kelimeler düzeltilmiştir. Bunun dışında katılımcıların ifade ettiği görüşlerden alıntılar, doğal haliyle verilmiştir (bkz. Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013: 158).

Bulgular ve Yorum

Bu kısımda araştırmada elde edilen bulgular, tablolar halinde gösterilmiş ve açıklanmıştır. Burada tablolarda yer alan “yeterli eğitim alma” ile “uygulamalı eğitim alma” kategorisine değinmekte yarar var. Öğretmen adaylarının bu iki kategori alındaki görüşlerinin az da olsa bir kısmı yeterince açık değildir. Öğretmen adayları araştırmada yer alan boyutlarla ilgili yeterliliklerini ifade ederken çoğunlukla lisansta aldıkları eğitime vurgu yaparken az da olsa bazen sadece yeterli veya uygulamalı eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Bu yüzden yeterli eğitim görmenin ne kadarının teorik ya da uygulamalı eğitimle ilgili olduğu, – çok büyük bir kısmının lisansta gördükleri derslerle ilgili olduğu anlaşılacakla beraber- ne kadarının lisans dersleri, staj eğitimi ya da daha başka bir unsurla ilişkili olduğu net değildir. Yine uygulamalı eğitim alma kategorisinde de bu gerekçenin –büyük oranda lisansta gördükleri derslerle ilgili olduğu anlaşılacakla beraber- ne kadarının lisans derslerindeki

uygulamalar ya da staj eğitimi ile ilgili olduğu net değildir. Bu hususların göz önünde tutulması gerekmektedir.

1- Öğretmen adaylarının alan bilgisi boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri

Tablo 1 Öğretmen adaylarının alan bilgisi boyutundaki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli görme	7	17
Kısmen yeterli görme	16	38
Yeterli görmeme	19	45
Toplam	42	100

Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının % 45 gibi büyük çoğunluğunun kendisini alan bilgisi boyutunda yeterli hissetmediği görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 17'si kendisini yeterli, % 38'i ise kısmen yeterli görmektedir. Aşağıdaki diğer boyutlar incelendiğinde, görüleceği üzere, öğretmen adaylarının kendisini en az yeterli hissettiği boyut alan bilgisidir.

Tablo 2 Öğretmen adaylarının alan bilgisi boyutunda kendilerini yeterli görme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Bireysel çaba	2	33
Bölüme isteyerek gelme	1	17
Öğretim elemanlarının çabası	1	17
KPSS'ye hazırlanma	1	17
Bilgi kaynaklarına ulaşmayı bilme	1	17
Toplam	6	100

Kendilerini alan bilgisi boyutunda yeterli gören az sayıdaki öğretmen adayının bu konuda ilk sıradaki nedenleri kendilerinin bireysel çabalarıdır. Öğretmen adaylarının bu konuda belirttikleri diğer görüşleri *bölüme isteyerek gelme, öğretim elemanlarının çabası, KPSS'ye hazırlanma ve bilgi kaynaklarına ulaşmayı öğrenebilmedir*. Öğretmen adaylarından 2'si ise, bu konuda sebep belirtmemiştir.

Tablo 3 Öğretmen adaylarının alan bilgisi boyutunda kendilerini yeterli görmeme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Verilen eğitimin yetersiz olması	16	31
Ezbere dayalı bir eğitimin verilmesi	9	17
Branşın çok geniş bir alanı kapsaması	8	15
Kişisel olarak yeterli düzeyde çaba göstermeme	8	15
Gereksiz derslerin ve bilgilerin olması	4	8
Aldıkları eğitimle Ortaöğretimde verilecek eğitimin örtüşmemesi	3	6
Aldıkları eğitimle KPSS'nin örtüşmemesi	2	4
Tecrübe eksikliği	2	4
Toplam	52	100

Öğretmen adayları, kendilerini alan bilgisi boyutunda yetersiz görmelerinin en önemli nedenini, bu boyutta verilen eğitimin yetersizliği olarak göstermişlerdir. Öğretmen adayları bazı derslerin verimli geçmediğini, bazı konulara ağırlık verilirken bazı konulara yer verilmediğini dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarının üst sıralardaki diğer görüşleri kendilerine verilen eğitimin ezbere ve sınavlara dayalı olması, öğrenmeleri gereken konuların geniş bir alanı kapsamaması, kendilerinin kişisel olarak yeterli düzeyde çaba göstermemeleridir. Öğretmen adaylarının diğer görüşleri programda gereksiz derslerin ve bilgilerin olması, üniversitede verilen eğitimin ne KPSS ile ne de ortaöğretimde verilecek eğitimle örtüşmemesi ve tecrübe eksikliğidir. Öğretmen adayları, tecrübe eksikliğinin ancak meslek hayatında giderilebileceğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından 1'i bu konuda sebep belirtmemiştir.

Öğretmen adaylarının bu konuya dair görüşlerinden bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

1-“Alan bilgisi boyutunda kendimi tam olarak yeterli görmüyorum. Bu eksikliğimin en büyük sebebi, üniversitede almış olduğumuz derslerin tam olarak amacına hizmet edememesi. Üniversitede almış olduğumuz eğitim sırasında çoğu konular es geçildi. Öğrendiğimiz çoğu bilgilerin birbiriyle örtüşmediğine şahit oldum. Bence üniversitedeki tarih müfredatının gözden geçirilmesi gerekiyor. Bende bu eksikliği belki ben de giderebilirdim. Çalıştım. Ama tam olarak başaramadım. Üniversiteye ilk geldiğimizde “lisede öğrendiklerinizi unutun hepsi yanlış” dediler. Şimdi KPSS’ye hazırlanıyoruz. Şimdi de “üniversitede öğrendiklerinizi unutun” diyorlar. Bence bu çelişki biran önce giderilmeli.”

11-“Alan eğitimi benim için yeterli değil. Bunun iki sebebi var. Birincisi verilen eğitimin yeterli olmaması. Okulda verilecek eğitimle benim aldığım eğitimin tutarsız olması bunun en önemli sebebi. İkincisi ise benim yeteri kadar çalışmamam. Ya sistem nedeniyle çalışmadım, ya da kendimi zorlamadım. Fakat bu beni alan eğitiminde eksik bıraktı.”

13-“Alan bilgisi konusunda kendimi özellikle ...tarihi açısından bazı dönemlerde eksik görüyorum. Kendi çabalarım, çalışmalarım bu konudaki açığı da kapattığımı düşünüyorum. Yani sınıfa girdiğimde alan bilgisi konusunda kendimi yeterli görüyorum... Ancak yine de müfredatta bazı derslerin eksikliği bu konuda kendimi yeterli görmemi engelliyor. Tarih için önemli bir dönem olan Roma tarihini görmek isterdim...”

17-“Tam anlamıyla yeterli olduğumu düşünmüyorum. Çünkü bize aldığımız eğitim boyunca birçok gereksiz bilgi sunulduğunu düşünüyorum. Bize gerekli olan, öğrencilerimize sunmamız gereken bilgiler göz ardı edilmektedir.”

21-“Alan bilgisiyle ilgili kendimi tam olarak yeterli görmüyorum. Çünkü tarih çok kapsamlı bir disiplin ve açıkçası çok ta çalıştığım söylenemez. Ama zamanla kendimi geliştireceğime eminim.”

23-“Alan bilgisi boyutunda kendimi yeterli görüyorum. Ama formasyon bilgisi noktasında yeterli değilim. Bölümde yeteri kadar uygulamalı eğitim verilmiyor. Alan konusunda bireysel çabalarım sayesinde kendimi yeterli seviyeye getirdim.”

24-“Kendimi alanda yeterli görüyorum. Üniversite hayatı boyunca öğretmenlerimizin bilgileri aktarması çok yararlı olmuştur. Bunun yanında KPSS sınavına hazırlık aşamasında daha toplu bir şekilde tarihi öğrendim.”

29-“Alan bilgisi boyutunda kendimi yeterli olarak görmüyorum. Bunun en önemli sebebi, alan derslerimizde belli konular üzerinde yoğunlaşmış, onun dışında kalan konular üzerinde yeterince bilgi edinmememiz ve bu bilgileri ilgili kaynaklardan edinmeye yönlendirilmememizdir...özellikle...konuları hakkında hiç ders görmediğimiz için çok yetersizim.”

30-“Yeterli görmüyorum. Çünkü gittiğimiz staj okullarında öğrencilere tam olarak bir bilgi aktaramıyoruz; farklı açılardan dersi anlatamıyoruz. Ezbere dayalı bir eğitim sistemimiz olduğu için üniversitede sadece sınav geçme şeklinde bir çalışma yaptığımız için bilgiler bizde kalıcı olmuyor.”

31-“Kendimi yeterli görmüyorum. Tarih alanı çok geniş. Her alanda yeterli bilgiye sahip olmak zor. Sistem ezberci ve bu sistemle öğrenilen bilgiler kalıcı olmaktan uzak.”

2- Öğretmen adaylarının öğretim yöntem ve teknikleri boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri

Tablo 4 Öğretmen adaylarının öğretim yöntem ve teknikleri boyutundaki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli görme	30	71
Kısmen yeterli görme	5	12
Yeterli görmeme	7	17
Toplam	42	100

Tablo 4’te görüleceği üzere öğretmen adaylarının % 71’i kendilerini öğretim yöntem ve teknikleri boyutunda yeterli, % 12’si kısmen yeterli görürken % 17’si ise yeterli görmemektedir.

Tablo 5 Öğretmen adaylarının öğretim yöntem ve teknikleri boyutunda kendilerini yeterli görme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli eğitim alma	20	63
Uygulamalı eğitim alma	6	19
Stajda yapabildiğini görme	5	16
Staj eğitiminin yardımı	1	3
Toplam	32	100

Kendilerini öğretim yöntem ve teknikleri boyutunda yeterli gören öğretmen adaylarının bu konudaki en büyük nedenleri, yeterli eğitim aldıklarını düşünmeleridir. Öğretmen adaylarının bu boyut ile ilgili aldıkları eğitimden oldukça memnun oldukları görülmektedir. Öğretmen adayları ikinci olarak uygulamalı eğitim almalarını üçüncü olarak da aldıkları staj eğitiminde yaptıkları uygulamalar sırasında yöntem ve teknikleri kullanabilmelerini dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarından biri bu konuda staj eğitiminin katkısını belirtirken 5’i sebep dile getirmemiştir. Kendilerini bu boyutta yeterli gören öğretmen adaylarının bazıları dünyanın küresel köy haline geldiğini, teknolojinin ilerlediğini ve günümüz çocuklarının teknolojiden kendilerine göre daha çok anladıklarını belirterek sürekli çalışmak ve kendilerini geliştirmek zorunda olduklarını dile getirmiştir.

Tablo 6 Öğretmen adaylarının öğretim yöntem ve teknikleri boyutunda kendilerini yeterli görmeme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
----------	---	---

Lisans eğitimindeki uygulama eksikliği	6	55
Staj uygulamasında yaşanan sıkıntılar	1	9
Staj uygulamasının yetersizliği	1	9
Tecrübe eksikliği	1	9
Bireysel çaba ve istek yetersizliği	1	9
Çok sayıda yöntemin öğrenilmesinin zorluğu	1	9
Toplam	11	100

Öğretmen adaylarının öğretim yöntem ve teknikleri boyutunda yetersizliklerinin en önemli nedeni lisans eğitiminde bu konuda yeterli uygulama yapmamalarıdır. Öğretmen adayları daha sonra eşit oranda staj uygulamasında yaşadıkları sıkıntıları, staj uygulamasının az olmasını, tecrübe eksikliğini, bireysel çaba ve istek konusunda yetersiz kalmalarını ve çok sayıda yöntemin öğrenilmesinin zorluğunu dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarının yetersizliklerinde gerek lisans gerekse staj eğitimlerinde uygulamaya yönelik sıkıntıları ön planda tuttukları görülmektedir. Öğretmen adaylarından 2'si bu konuda sebep belirtmemiştir.

Öğretmen adaylarının konuyla ilgili görüşlerinden bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

5-“Bu konuda bence yeterliyim. Çünkü yaklaşık 16 yıllık profesyonel öğrenciyim ve üniversitede gördüğüm yöntem ve teknikleri daha önce hiç görmemiştim. Yani burada derslerde bize öğretilen yöntem ve teknikler ilerleyen zamanda hem öğrencilerimiz hem kendimiz için büyük bir avantaj sağlayacaktır.”

6-“Yeterli görüyorum. Çünkü bu konudaki hocalarımı yeterli görüyorum ve bize bunu çok iyi şekilde öğrettiklerini düşünüyorum. Yeterli görmemim sebebi bunları uygulamalı şekilde yapmamız ve öğrenmemizdir.”

12-“Yöntem ve teknik konusunda kendimi yeterli görüyorum. Çünkü eğitim derslerine hocalarımız gereken önemi verdi ve tam ve derinlemesine dersler işlendi. Ayrıca eğitim hocalarımızın bu konuda titiz ve donanımlı olması da etkili oldu. Yaptırılan sunumlar ve derslerde bunların birebir canlandırılması kalıcı olmasını da sağladı.”

14-“Derslerde uygulayacağım yöntemleri kullanmada kendimi tam olarak yeterli görmüyorum. Çünkü üniversitede bu yöntem ve teknikleri uygulayacak kadar bana çok fırsat verilmedi. Çünkü 2. sınıftan itibaren farklı yöntem ve teknikleri uygulayacağım derslerin müfredatta olması gerektiğini düşünüyorum. Tabi her şeyi üniversiteye bağlamamak gerekir. Çünkü öğrencinin de bu konuda istekli olup kendi kendini yetiştirmesi gerekir.”

15-“Tam olarak yeterli görmüyorum. Çünkü bilgi anlamında pek bir sıkıntı yok. Fakat uygulama anlamında yeterli değiliz. Yapılan stajlar yeterli gelmemekte ve yapılan stajlarda yeteri kadar denetim yapılmamakta. Bana göre öğretmenlik uygulamasının her senenin bir döneminde uygulamaya konulması gerekmektedir.”

17-“Yeterli görüyorum. Çünkü eğitim derslerimde klasik eğitimin dışına çıkıp güncel, teknolojiye ayak uydurabilecek bir eğitim aldım. Çağımız öğrencilerinin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun yöntem ve tekniklerin neler olduğunu biliyorum.”

20-“Kendimi yeterli görüyorum. Çünkü deneyim kazanmak için gittiğimiz stajın benim için verimli olduğunu düşünüyorum. Bunun için yöntem ve teknikleri uygulayabileceğime inanıyorum.”

22-“Yeterli görmüyorum. Teoride verilmesi gerekenler verildi. Ama pratik yönden eksikliklerim var.”

28-“Yeterli görmüyorum. Çok fazla yöntem ve teknik var. Bunların öğrenilmesi zor. Öğrenildiğinde unutuluyor.”

37-“Ben kendimi yeterli görüyorum bu konuda. Çünkü öğrencilere konu ile ilgili video, slayt, görsel materyaller sunabilirim. Bunun da öğrencilerin dersi anlamalarında kolaylık sağlayacağını düşünüyorum. Öğrencileri derste aktif hale getiriyorum.”

3- Öğretmen adaylarının öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri

Tablo 7 Öğretmen adaylarının öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutundaki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli görme	29	69
Kısmen yeterli görme	9	21
Yeterli görmeme	4	10
Toplam	42	100

Tablo 7’de görüleceği üzere öğretmen adaylarının % 69’u kendilerini öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutunda yeterli, % 21’i kısmen yeterli görürken % 10’u ise yeterli görmemektedir. Kendini bu boyutta kısmen yeterli olarak gören öğretmen adaylarının teknolojiyi kullanmadan ziyade materyal hazırlamada eksiklerinin olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 8 Öğretmen adaylarının öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutunda kendilerini yeterli görme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli eğitim alma	19	59
Uygulamalı eğitim alma	4	13
Staj uygulamasında yapabildiğini görme	3	9
El becerilerine güvenme	2	6
Teknolojiye yatkınlık-İlgi alanı olması	2	6
Tarih konularının materyal kullanımına uygun olması	1	3
Yaratıcıyı düşünceye sahip olma	1	3
Toplam	32	100

Kendilerini öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutunda yeterli gören öğretmen adaylarının bu konudaki en önemli nedenleri yeterli eğitim aldıklarını düşünmeleridir. Öğretmen adayları ikinci neden olarak uygulamalı eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adayları daha sonra sırayla aldıkları staj eğitiminde yaptıkları uygulamalar sırasında materyal ve teknolojiyi kullanabildiklerini, materyal hazırlamak için el becerilerine güvendiklerini, teknolojinin ilgi alanlarında olduğunu, bu konuya yatkın olduklarını ve yaratıcı düşünceye sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarının 7’si sebep belirtmemiştir.

Tablo 9 Öğretmen adaylarının öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutunda kendilerini yeterli görmeme nedenleri hakkındaki

Görüşler	f	%
Materyal hazırlama yeteneğinin olmaması	5	42
Yeterli eğitim almama	2	17
Tecrübe eksikliği	2	17
Ders saatinin yetersiz olması	1	8
Bölümde yeterli araç-gereç olmaması	1	8

Teknolojinin hızına yetişememe	1	8
Toplam	12	100

Öğretmen adaylarının öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutunda yetersizliklerinin en önemli nedeni, materyal hazırlama boyutunda yeteneklerinin olmadığı şeklindedir. Öğretmen adayları bu noktada teknolojiyi kullanmadan ziyade materyal hazırlama ve bunun için gerekli olabilecek el becerilerinin eksikliğine vurgu yapmışlardır. Bu görüşü dile getiren öğretmen adaylarının 4'ü kendisini zaten teknoloji ve materyal boyutunda kısmen yeterli görenlerdir. Lisans eğitiminde bu konuda yeterli eğitim almama, tecrübe eksikliği, ders saatlerinin yetersiz olması, bölümde yeterli derecede araç-gereç olmaması ve hızla gelişen teknolojiye yetişememe düşüncesi dile getirilen diğer düşüncelerdir. Öğretmen adaylarından ikisi sebep belirtmemiştir.

Öğretmen adaylarının bu konuya dair görüşlerinden bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

2-“Dersin içeriğine göre materyal hazırlama olanaklı oluyor. Bu konuda kendimi yeterli görüyorum. Çünkü ders müfredatının özellikle tarih konularının materyal kullanımına uygun olmasıdır.”

6- “Evet hissediyorum. Çünkü bu derslerden yeterince bir şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. Tabii bu da hocalarımızın sayesinde oldu. Bunu da staj yaptığımız okullarda fazlasıyla hissediyoruz.”

8-“Yeterli değilim. Bu kısım daha da sıkıntılı bizim için. Her gün kendini bir kat yenileyen teknolojinin hızına yetişemezken bizden gelişen teknoloji ile yeni şeyler yapmamızı beklemek bence bir saçmalık olur. Kendimi yetersiz görüyorum. Hep bildiklerimin yetmediğini, yetmeyeceğini düşündüğüm için hakkını verebileceğimi sanmıyorum.”

12-“Bir öğretmen olarak; materyal ve öğretim teknolojisi hazırlamada yeterli görüyorum. Çünkü verilen eğitim dersleri benim için yeterli oldu. Ayrıca işlediğimiz derslerde bu yöntemleri canlandırmamız kalıcı olmasını da sağladı. Hiçbir tekniğin öğretilmeden atlanmaması ve tek tek her öğrenciye yaptırılması. Bu sebeple kendimi eğitim derslerinde yeterli görüyorum.”

16- “Materyal kullanmada kendimi yeterli görüyorum. Fakat materyali hazırlamada yetersizimdir. Elim böyle şeylere pek yatkın değildir.”

23-“Bölüm olarak yeterli teknoloji ve materyale sahip değiliz. Örneğin tarih bölümü olmasına rağmen eğitim sürecinde harita kullanıldığına hiç rast gelmedim. Yeterli eğitim tam manasıyla almadığım için bu alanda yetersizim.”

29-“Bu konuda kendimi yeterli hissediyorum. Bunun en büyük nedeni el becerilerimin gelişmiş olması ve kendime has bir takım yeteneklerimin ve ilgimin olmasıdır. Resim ve maket yapabilme yeteneğim bu konuda bana çok fayda sağlamıştır. Onun dışında teknolojik konularda özellikle bilgisayar dersi almış olmam bu alanda birçok eksikliği de tamamlamamı sağlamıştır. Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersi beni bu tarzda öğretmen olmaya oldukça iyi hazırlamıştır.”

31- “Yeterli görüyorum. İlgi duyduğum alan içerisinde yer alıyolarlar. Teknoloji ve materyal yani güzel sanatlarla ilgileniyorum. Teknolojiye yatkın bir insanım. Yenilikleri elimden geldiğince takip ediyorum. Ve bunların eğitim öğretimde nasıl kullanılabileceğini inceliyorum.”

32- "...Bu konuda da eksiklerim, korkularım, endişelerim vardır. Öğrenci arkadaşlarla bu konuyu zamanla aşacağıma inanıyorum."

35- "Evet yeterli görüyorum. Yine fakülteadaki öğretmenimizin vermiş olduğu eğitim ve kendimde olan yaratıcı düşünceden dolayı kendimi yeterli görüyorum."

4- Öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri

Tablo 10 Öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme boyutundaki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli görme	29	69
Kısmen yeterli görme	3	7
Yeterli görmeme	8	19
Belirtmeyen	2	5
Toplam	42	100

Tablo 10' da görüleceği üzere öğretmen adaylarının % 69'u kendilerini ölçme değerlendirme boyutunda yeterli, % 7'si kısmen yeterli görürken % 19'u ise yeterli görmemektedir. Öğretmen adaylarından 2'si bu konuda net bir görüş belirtmemişlerdir.

Tablo 11 Öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme boyutunda kendilerini yeterli görme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli eğitim alma	12	50
Staj uygulamasında yapabildiğini görme	4	17
Öğretim hayatında edindiği tecrübe	3	13
Uygulamalı eğitim alma	2	8
Stajda gördüğü eğitimin yardımı	1	4
Bireysel çaba	1	4
Ölçme-değerlendirme uygulamalarının benzer ve basit olması	1	4
Toplam	24	100

Kendilerini ölçme-değerlendirme boyutunda yeterli gören öğretmen adayları bu konuda ilk gerekçe olarak yeterli eğitim almalarını göstermişlerdir. Öğretmen adayları daha sonra bu boyutun gerektirdiği şeyleri staj uygulamasında yapabildiklerini, öğretim hayatında ölçme-değerlendirme konusunda olumlu veya olumsuz tecrübeler yaşayıp ders çıkardıklarını ve uygulamalı eğitim aldıklarını belirtmişler. Katılımcılar son sıralarda ve eşit olarak, stajda gördükleri eğitimin yardımını, bu konuda gösterdikleri bireysel çabaları ve ölçme değerlendirme etkinliklerinin genelde birbirine benzer ve basit olmasını dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarından 9'u bu konuda herhangi bir gerekçe göstermemişlerdir.

Tablo 12 Öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme boyutunda kendilerini yeterli görmeme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Lisansta yeterli uygulamalı eğitim görmeme	3	27
Yeterli eğitim almama	3	27
Staj uygulamasında yaşanan sıkıntılar	3	27
Ezber eğitim	1	9

Öğretim hayatı boyunca gördüğü sınavların hep klasik olması	1	9
Toplam	11	100

Kendilerini ölçme-değerlendirme boyutunda yetersiz gören öğretmen adayları bunun öncelikli gerekçelerini lisans eğitimi sırasında gerek uygulamaya gerekse teoriye dönük yeterli eğitim görmeme ve staj uygulamasında yaşanan sıkıntılar olarak göstermişler, daha sonra da ezbere dayalı eğitimi ve öğretim hayatı boyunca gördükleri sınavların hep klasik olmasını dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarından 2'si bu konuya dair sebep göstermemiştir.

Öğretmen adaylarının konuyla ilgili görüşlerinden bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

10-“Görüyorum. Gerek aldığım eğitimdeki kuralları uygulamakta gerek stajlarımda ölçme-değerlendirme araçlarını hazırlama ve uygulamada başarılı oldum.”

11-“Yeterliyim bu konuda. Çünkü eğitim alırken; bu konuda yeteri kadar örnek hazırladık, egzersiz yaptık.”

13-“Aldığım eğitim sonucunda öğrencilerimi değerlendirirken uygun ölçme-değerlendirme aracı hazırlama konusunda da kendimi yeterli görüyorum. Ama geleneksel eğitimle yetiştiğim için bunu ne kadar uygulayabilirim bilmiyorum.”

14-“Öğrencilerimi sadece sınavlarla ölçmeyi öğrendim. Yani çoktan seçmeli, yazılı gibi sınav türleriyle ölçmede kendimi yeterli görüyorum. Ancak elbette ki değişik ölçme teknikleri vardır. Ancak üniversitede uygulamalı görmeyip, sadece teorikte gördüğümünden kendimi çok da yeterli göremiyorum.”

22-“Ölçme ve değerlendirmede yeni, gelişimci, performans dayalı, çağdaş ölçme değerlendirme yaklaşımlarıyla ilgili yeteri kadar bilgilendirilmedik. O yönden kendimi eksik görüyorum.”

24- “Bu konuda sıkıntılarımız mevcut durumda. Ölçme dersinde sınav kaygısıyla ezber yaptık. Ezber yapılan dersler de hak verirsiniz ki unutuluyor. Keşke ölçme ve değerlendirme dersi uygulama üzerinden, mevcut durumdaki lise programlarında uygulansaydı ve sınav kaygısı olmasaydı.”

28-“Yeterli görüyorum. Ölçme değerlendirmede yapılan uygulamalar genellikle aynı olduğu ve basit olduğu için.”

30-“Yeterli görüyorum. Çünkü bu konuda eğitimimin yeterli olduğunu düşünüyorum.”

35-“Evet yeterli olduğumu düşünüyorum. Eğitim öğrenim hayatım boyunca her türlü ölçme değerlendirme aracı ile karşılaştığım için tecrübem ile yeterli olduğumu düşünüyorum.”

39-“Görüyorum, Özellikle stajda, staj öğretmenimizi takip ettim. Ölçme yöntemleri konusunda özellikle sınav kâğıtlarını inceledim. Not vermeye yardım ettim.”

5- Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri

Tablo 13 Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi boyutundaki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli görme	28	67

Kısmen yeterli görme	7	17
Yeterli görmeme	6	14
Belirtmeyen	1	2
Toplam	42	100

Tablo 13'de görüleceği üzere öğretmen adaylarının % 67'si kendilerini sınıf yönetimi boyutunda yeterli, % 17'si kısmen yeterli görürken % 14'ü yeterli görmemektedir. Öğretmen adaylarından 1'si bu konuda net bir görüş belirtmemiştir.

Tablo 14 Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi boyutunda kendilerini yeterli görme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Staj uygulamasında yapabildiğini görme	13	42
Yeterli eğitim alma	4	13
Kişilik özelliklerinin yatkınlığı	4	13
Öğretim becerisine sahip olma	3	10
Sınıf yönetimi becerisine sahip olma	3	10
Uygulamalı eğitim alma	2	6
Tarih dersini sevme	1	3
Üniversite hocasının model olması	1	3
Toplam	31	100

Kendilerini sınıf yönetimi boyutunda yeterli gören öğretmen adaylarının bu konudaki en önemli gerekçeleri bu boyutun gerekliliklerini staj uygulamasında yapabildiklerini görmeleridir. Öğretmen adayları daha sonra yeterli eğitim aldıklarını, kişilik özelliklerinin sınıf yönetimini sağlamaya yatan olmasını, öğretim ve sınıf yönetimi becerilerine sahip olduklarını, uygulamalı eğitim aldıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmen adayları alt sıralarda ve eşit olarak tarih dersini sevmeyi ve üniversitedeki hocalarını model olarak almayı gerekçe olarak belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından 4'ü bu konuda herhangi bir gerekçe belirtmemiştir.

Tablo 15 Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi boyutunda kendilerini yeterli görmeme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Kişilik özelliğinden kaynaklanma	4	31
Staj uygulamasında yetersizliğini fark etme	3	23
Fiziksel özelliğinden kaynaklanma	2	15
Tecrübe eksikliği	2	15
Uygulamalı eğitim eksikliği	1	8
Bayan olma	1	8
Toplam	13	100

Kendilerini sınıf yönetimi boyutunda yetersiz gören öğretmen adayları bunun en önemli sebebini hayır diyememe, merhametli olma gibi kişilik özelliklerine bağlamışlardır. Öğretmen adayları ikinci sırada staj uygulamasında bu boyutta yetersiz olduklarını fark ettiklerini belirtirken, üçüncü sırada zayıf, minyon tipli olma gibi dezavantajlı olarak nitelendirdikleri fiziksel özelliklerini ve tecrübe eksikliğini dile getirmişlerdir. Öğretmen adayları alt sıralarda ve eşit olarak uygulamalı eğitim eksikliğini ve bayan olmayı bu yetersizliğin sebepleri olarak dile getirmişlerdir.

Öğretmen adaylarının bu konuya yönelik görüşlerinden bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

3-“Yeterli hissetmiyorum. Çünkü bayan olmamın etkisiyle birlikte çok fazla hayır diyemememin de etkisi vardır.”

4-“Ders işlerken sınıf yönetimini sağlayacağımı düşünüyorum. Bu konuda da yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.”

5-“Yeterli hissetmiyorum. Çünkü biraz zayıfım. Yani minyon tipliyim. Bunun haricinde güler yüzlü ve merhametliyim. Bunların bana dezavantaj olarak yansıyacağını düşünüyorum.”

12-“Bu konuda kendimi yeterli hissediyorum. Sınıfta huzur ve otoriteyi sağlayabilirim. Bu konuda yeterli olmamın nedeni, formasyon derslerinde mikro-öğretim yapmamız, ayrıca uygulamalı olarak mesleğe hazırlanmamızdır. Sınıfta yapmış olduğum sunumlar ve bunlar sonunda bana dönüt verilmesi hatalarımı anlamamı sağlamıştır.”

21-“Sınıf yönetimi konusunda yeterliyim. Çünkü öğrencilerimle sınıf kurallarını beraber koyduğumuz için öğrencilerim bu kurallara ben söylemeden kendileri uyuyorlar. Aynı zamanda bazen de uyarılar verdiğim oluyor.”

26-“Sınıf yönetimi konusunda çok iyiyim. Çünkü sınıf yönetimindeki iki altın kelimeyi çok iyi biliyorum. Bunlar saygı ve sevgi. Öğrenciler bana saygı duyuyorlar. Ben de onlara sevgi duyuyorum.”

31-“Yeterli hissetmiyorum. Zaman zaman dersin kontrolünü kaybediyorum. 45 dakika boyunca öğrenciyi anlattıklarına ve kendime odaklamak zor oluyor. Öğrenciler fırsat bulduklarında dersi kaynatmaya yönelik çabalara girişebiliyorlar.”

33-“Bu konuda kendime tam anlamı ile güveniyorum. Bu alanda kendime aşırı güvenmemim sebebi ise sahip olduğum kişisel özelliklerdir.”

34-“Sınıfta disiplini sağlayacağımı düşünüyorum. Öğrencinin ilgisini sürekli açık tutabilecek yöntemler kullanabilirim.”

40-“Bayanların bu konuda ilk bakışta erkeklere göre daha sıkıntılı olduğu gerçek. Ama yine de sınıf yönetimini sağlamak çok zor değil. Yeterli hissediyorum.”

6- Öğretmen adaylarının rehberlik boyutundaki yeterlilik durumları ve bunun nedenleri hakkındaki görüşleri

Tablo 16 Öğretmen adaylarının rehberlik boyutundaki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli görme	22	52
Kısmen yeterli görme	8	19
Yeterli görmeme	9	21
Belirtmeyen	3	7
Toplam	42	100

Tablo 16’da görüleceği üzere öğretmen adaylarının % 52’si kendilerini rehberlik boyutunda yeterli, % 19’u kısmen yeterli görürken % 21’ü ise yeterli görmemektedir. Öğretmen adaylarından 3’ü bu konuda net bir görüş belirtmemiştir.

Tablo 17 Öğretmen adaylarının rehberlik boyutunda kendilerini yeterli görme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli eğitim alma	9	41

Staj uygulamasında yapabildiğini görme	6	27
İletişim ve empati becerilerine sahip olma	3	14
Rehberlik faaliyetlerine duyarlı olma	2	9
Rehberlik faaliyetlerinin ilgi alanında olması	1	5
Stajda aldığı eğitiminin etkisi	1	5
Toplam	22	100

Kendilerini rehberlik boyutunda yeterli gören öğretmen adaylarının bu konudaki en önemli gerekçeleri yeterli eğitim aldıklarını düşünmeleridir. Staj uygulamasında rehberlik ile ilgili gerekenleri yapabildiğini görme, iletişim ve empati becerilerine sahip olma, rehberlik faaliyetlerine duyarlı olma diğer üst ve orta sıralardaki görüşlerdir. Öğretmen adaylarının alt sıralardaki görüşleri rehberlik faaliyetlerine ilgi duyması ve stajda aldığı eğitimin katkısı şeklindedir. Öğretmen adaylarından 4'ü bu konuda herhangi bir gerekçe belirtmemiştir.

Tablo 18 Öğretmen adaylarının rehberlik boyutunda kendilerini yeterli görmeme nedenleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli eğitim almama	9	60
İnsanları tanımanın zor olması	4	27
Rehberliğin uzmanlık işi olması	1	7
Bireysel farklılıkları dikkate almadaki yetersizlik	1	7
Toplam	15	100

Kendilerini rehberlik boyutunda yeterli görmeyen öğretmen adayları bu durumu büyük ölçüde bu boyutta yeterli eğitim almamaya bağlamışlardır. İkinci sırada belirtilen görüş insanları tanımanın zor bir iş olduğudur. Öğretmen adayları son sıralarda ve eşit olarak rehberliğin bir uzmanlık işi olmasını ve bireysel farklılıkları dikkate almadaki yetersizliklerini dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarından 2'si bu konuda görüş belirtmemiştir.

Öğretmen adaylarının konuyla ilgili görüşlerinden bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

5-“Kararsızım bu konuda. Çünkü mutlaka öğrencilerin özelliklerini tanıyacaksınız, göreceksiniz. Ama bireysel farklılıklara dikkat edeceğimizi pek düşünmüyorum. Ayrıca rehberlik dersini yaz okulunda aldığım için teorik olarak da eksiklerim var.”

9-“Bu konuda kendimi kısmen yeterli görüyorum. Çünkü insanları tanımanın zor olduğunu düşünmekteyim. Kısmen öğrenci özelliklerini tanır ve bireysel farklılıklara dikkat ederim.”

10-“Öğretmen olarak öğrencilerime iyi bir rehberlik hizmeti sağlayacağımı ve yeterli olarak eğitimini aldığımı düşünüyorum.”

13-“Aldığım eğitimler sonucunda kendimi rehberlik konusunda yeterli görüyorum. Çünkü derslerde mesela öğrencilerin öğrenme farklılıklarını dikkate alarak konuları anlattım. Ya da aldığım staj eğitiminde öğrencilerle aramdaki ilişki öğrenci özelliklerine dikkat ettiğimi gösterdi.”

15-“Yeterli değiliz. Çünkü rehberlik ve öğrenci psikolojisi adı altında ne bir ders ne de herhangi bir destek yani konferans vs. Buradaki eksiklik üniversiteden ve müfredattan kaynaklanmaktadır.”

16-“Öğrencileri tanımada yetersizimdir. Çünkü öğrenciyi anlamak, kişiliğini anlamak bir uzmanlık işi ve bu konuda eğitim almamız gerekiyor.”

20- “Yeterli görmüyorum. Çünkü kişisel özellik bakımından, farklılıklara dikkat edemiyorum. Herkesten aynı başarıyı bekleyebilirim.”

25-“Yeterli görüyorum. Son sene aldığımız rehberlik dersi ile öğrenciyi nasıl yaklaşılacağı hakkında bilgi sahibi olduk. Yeterli olduğunu düşünüyorum.”

37- “Evet yeterli görüyorum. Çünkü öğrencilerin benimle rahat rahat sohbet etmesini, bana güven duymalarını sağlıyorum.”

39-“Görüyorum. Özellikle bu konuda çok dikkatli davranacağım. Çok hassasım bu konuda. Bireysel fark ve özel sorunları hakkında yardımcı olacağım.”

41-“Rehberlik konusunda KPSS dışında ek bir hazırlığım yok. Fakat ikili ilişkilerde empati kurabileceğimi ve insanlarla iletişim kurarak onları anlayabileceğimi düşünüyorum.”

8- Öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinde aldıkları eğitimle ilgili karşılaştıkları sorunlar ve bunların çözüm önerileri hakkındaki görüşleri

Tablo 19 Öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinde aldıkları eğitimle ilgili karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Verilen eğitimin eksik ve verimsiz olması	17	32
Ezberci eğitim sistemi	8	15
Aldığı eğitimin Ortaöğretimde verilecek eğitimle örtüşmemesi	7	13
Teorik eğitime ağırlık verilmesi	3	6
Gereksiz derslerin olması	3	6
Öğrencilere ve fikirlerine saygı duyulmaması	3	6
Müfredattaki derslerin birbiriyle uyumlu olmaması	2	4
Eğitim süresinin uzun olması	2	4
Tarihi gezilerin yapılmaması	2	4
Öğrencilerin kendini yetiştirmemesi	2	4
Diğer	4	8
Toplam	53	100

Öğretmen adayları lisans eğitimi boyunca aldıkları eğitimi karşılaştıkları sorunlar açısından değerlendirirken ilk sıraya “verilen eğitimin eksik ve verimsiz olması”nu koymuşlardır. Burada hemen belirtmek gerekir ki gerek bu problem gerekse tabloda belirtilen diğer problemler ağırlıklı olarak alan dersleri kaynaklıdır. Öğrenciler, yine üst sıralarda eğitim sistemimizin bir türlü kendini kurtaramadığı ezbere dayalı sistemi ve ortaöğretimde verilecek eğitimle üniversitede aldığı eğitimin örtüşmemesini dile getirmişlerdir. Öğrenciler ezber konusunda sınavlara da dikkat çekerek, sınavların ezbere ve hocaların anlattıklarına dayalı olduğunu bunun da yorum yapma güçlerini azalttığını belirtmişlerdir. Orta sıralarda dile getirilen görüşler ise “teorik eğitime ağırlık verilmesi”, “gereksiz derslerin olması”, “öğrencilere ve fikirlerine saygı duyulmaması” şeklindedir. Öğretmen adayları alt sıralarda ise “müfredattaki derslerin birbiriyle uyumlu olmaması”, “eğitim süresinin (5 yıl) uzun olması” “tarihi gezilerin yapılmaması” ve “öğrencilerin kendini yetiştirmemesi” görüşlerini dile getirmişlerdir. Diğer kategorisinde ise alan dersleriyle ilgili yaşadıkları sorunlarda yönlendirilmeme, öğrencilere ayırım yapılması, zorunlu derslerin dayatılması, hocaların öğrencilerle iletişiminin zayıf olması görüşleri bulunmaktadır.

Tablo 20 Öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinde aldıkları eğitimle ilgili karşılaştıkları sorunlar hakkındaki çözüm önerilerine yönelik görüşleri

Görüşler	f	%
Uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi	10	14
Meslek hayatında işe yarayacak bilgilerin verilmesi	8	11
Staj eğitimine ağırlık verilmesi	5	7
Ezberci eğitime yönlendirilmemesi	5	7
Öğretmenlik meslek dersleri üzerinde daha çok durulması	4	5
Alan derslerinin ayrıntılı verilmesi	4	5
Derslerin ilgi çekici ve somut hale getirilmesi	4	5
Çağdaş eğitim olanaklarının sağlanması	4	5
Öğrencilere ve görüşlerine saygı duyulması	4	5
Öğrencilerin araştırmaya daha çok yönlendirilmesi	3	4
Sadece Türk tarihine ağırlık verilmemesi	3	4
Müfredatın programının kısaltılması	2	3
Gereksiz derslerin olmaması	2	3
Seçmeli derslerin olması	2	3
Tarihi gezilerin düzenlenmesi	2	3
Hocaların kendisini güncellemesi	2	3
Öğrencilerin kendilerini yetiştirmesi için çaba sarf etmesi	2	3
Diğer	8	11
Toplam	74	100

Öğretmen adaylarının lisans eğitiminde karşılaştıkları sorunlar için belirttikleri çözüm önerileri daha çok meslek hayatlarında pratik açısından yarar sağlamaya yöneliktir. Öğretmen adayları ilk sırada uygulamalı eğitime ağırlık verilmesini ikinci sırada da başta alan dersleri olmak üzere derslerde öğretmenlik hayatlarında işe yarayacak bilgilerin verilmesini dile getirmişlerdir. Staj eğitimine ağırlık verilmesi, ezberci eğitimden vazgeçilmesi, öğretmenlik meslek dersleri üzerinde daha çok durulması, alan derslerinin ayrıntılı verilmesi, derslerin ilgi çekici ve somut hale getirilmesi, çağdaş eğitim olanaklarının sağlanması, öğrencilere ve görüşlerine saygı duyulması nispeten üst ve orta sıralarda dile getirilen görüşlerdir. Tabloda dikkati çeken husus öğretmen adaylarının kendilerini en az yeterli gördükleri ve verimli eğitim alamadıklarını dile getirdikleri alan derslerine yönelik çözüm önerilerinin uygulamalı eğitim karşısında ikinci planda kalmasıdır. Öğretmen adayları ne olursa olsun uygulamalara dönük eğitimi, -şüphesiz önemini ve değerini inkâr etmeden- alan eğitiminden daha ön planda tutmuşlardır. Tabloda diğer kategorisinde yer alan görüşler ise müfredattaki derslerin birbiriyle uyumlu olması, konuların azaltılması, derslerin kronolojik sırayla verilmesi, genel kültür derslerine de ağırlık verilmesi, öğrencilere anlatılan konularla ilgili kaynakların gösterilmesi, proje çalışmalarına ağırlık verilmesi, öğrencilerle iletişim ve diyalogun kuvvetlendirilmesi, öğrenciler arasında ayırım yapılmaması şeklindedir.

Öğretmen adaylarının lisans eğitiminde karşılaştıkları problemler ve bunların çözümüne yönelik önerilerinden bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

2-“Alan bilgisi dersleri üniversitelerde ayrıntılı şekilde verilmeli. Formasyon eğitimi iyi ama daha iyi imkânlarda verilebilmeli. Öğrenciler üniversitelerde araştırmaya daha çok yönlendirilmeli.”

9- “Bize verilen, verilmiş olan eğitimde fazlasıyla eksiklikler vardı. Bu yüzden dolayı alan bilgisi olarak eksikliklerimiz oldu. Derslerimizde konular yüzeysel geçilmekte, bazı

konular atlanılmakta. Müfredatta da eksiklikler mevcuttur. Bu yüzden dolayı eğitimimizde ve fakültemizde bu konuda eksiklikler mevcuttur. Bölüm hocalarımızdan bazıları da dediğim gibi derslerde konu atlamakta ve yüzeysel işlemektedirler. Çözüm olarak fakültemizde bölümümüzün müfredatı düzeltilmeli, hocalarımız derslerine ve öğrencilerine daha itinayla davranmalıdır.”

17-“Bence kesinlikle teorik bilgi vermekten çok uygulamalı bir eğitim verilmelidir. Öğretmen ancak mesleğini icra ettiği zaman tam bir öğretmen olur. Öğretmen adayına gereksiz birçok bilgi yüklemektense onun için daha gerekli bilgiler verilmeli. Günümüz teknoloji çağı olduğu için bireyler daha kısa yoldan işine yarayacak bilgilere ulaşmayı istemektedir. Bu nedenle biz öğretmenlerin de bu ihtiyaca uygun donatılması gerekir. Teorik eğitim süresi kısaltılmalı, geri kalan sürede adayları hayatın içinde yaparak, uygulayarak eğitmeli bence.”

18-“Bazı alanlarda eksiklik olduğunu düşünüyorum. Ayrıca eğitim sisteminin uzun olduğunu düşünüyorum. Normal şartlarda 4 senede verilecek eğitim, 5 seneye yayılmış. Bunun düzeltilmesini öneririm. Daha iyi bir şekilde olmasını isterdim. Alan konusunda daha iyi bir eğitim müfredatı uygulanabilirdi.”

23-“Her şeyden önce müfredat noktasında büyük sıkıntılar var. I. sınıfta öğrenciyi tarih öğretimine hazırlama yolunda bilgi verilmiyor. Müfredatta olan konularda anlatılanlar bazı derslerle çelişiyor. Hocalarımız yaparak yaşayarak öğrenmenin kalıcı olduğunu söylemelerine rağmen kendileri bunu uygulamıyorlar. Öğretim görevlilerinin birçoğunun öğrenciyle diyalogu zayıf. Eğitim fakültesi olarak bu iletişimin en güçlü olduğu fakültelerden birisi olması gerekir. Dersler ezberden çok uygulamalı bir şekilde işlenmeli. Bölümümüzde hiçbir faaliyet yapılmıyor. Ayrıca sosyal aktiviteler noktasında bölümden hiçbir destek olmadı. Tecrübelerimizi yansıtacağımız bir uygulama olmadı. Ayrıca hiçbir gezi programı yapılmadı (tarihçi olmamıza rağmen). Bölüm çağdışı bir eğitimle geleneksel yöntemle faaliyetlerine devam ediyor.”

25-“Sadece lise düzeyinde öğretmenin işine yarayacak bilgi verilmeli. Alan bilgisi anlamında öğrenci donatılmalı. Öğretmen adaylarının staj uygulamaları artırılmalı. Lisansüstü düşünenler için dersler seçmeli olmalı. Böylece yeterli bilgi sahibi olunabilir.”

26-“Öncelikle modern ölçme-değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır. Öğrenciler araştırmaya, sorgulamaya yöneltilmelidir. Bazı hocalar sırf egolarını tatmin etmek için derste alakası olmayan şeylerle süreyi doldurma içindeler. En önemlisi öğrenciye değer verdiğini ona hissettirmelidir. Bu her şeyin düzelmesini sağlayacaktır. Öğrenciler desteklenmelidir. “Benim odama yüksek lisans dersi için gelmeyin, kovarım” diyen bir hocadan ne beklenebilir ki...”

27-“En büyük sorun, ezbere dayalı bir şekilde bize eğitim vermeleridir. Bizi araştırmaya ve sorgulamaya yöneltmemeleridir. Çalışmamızın tek sebebinin sınavları geçmek olması.”

28-“Bize verilen eğitim yeterli değildi ve bazen gereksiz dersler vardı. Bu derslerin yerine daha fazla yarar sağlayacak dersler olmalıydı. Çoğu derslerde konunun yansına gelmeden dönem bitiyordu. Bunun yerine ders sayıları artırılmalı veya konular azaltılmalı. Bazı hocaların kaliteleri artırılmalı.”

33-“Üniversitede aldığımız bu beş yıllık eğitim-öğretim sürecinden tam anlamı ile bir şeyler kazanabilmek kişinin kendisini yetiştirmesine bağlıdır. Verilen eğitimi yeterli görmüyorum. Ama bu hiçbir şekilde bahane değildir. Çünkü sınırlı zaman aralığında sınırsız bir alanla yani, tarih ve insan faktörüyle ilgili eğitim öğretim alıyoruz.

Üniversitedeki öğrencilerin büyük bir kesiminin kendini yetiştirdiğini düşünmüyorum. Bir de birçok şeyin formalite icabı yapılması gerçekten en büyük sorunlardan biri.”

40-*“Sınavlara yönelik değil, öğretmeye yönelik bir anlayış hocalarca benimsenmeli. Liselerde derinlemesine girmemiz gerekmeyen konularla üniversite hayatında öğretmen adayları meşgul edilmemeli. Kronolojik tarih 1’den 5’e kadar aktarılmalı, her dönem her dersi almaktansa bir yıl eskiçağ bir yıl yakınçağ gibi...”*

41-*“Öncelikle derslerin verimliliği sorgulanmalı. Yani dersler hocaların insafına bırakılmamalı. Üniversitede de olsa bir müfredat olmalı ve bu denetlenmeli. Alan eğitimine daha fazla ağırlık verilmeli ve bence staj uygulamasının sayısı artırılmalı. Stajlar daha sık ve dikkatli denetlenmeli.”*

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tarih öğretmen adaylarının mesleğe yönelik yeterlilik algılarını ortaya koymaya çalışan bu araştırmada elde edilen sonuçlar şunlardır:

Tarih öğretmen adaylarının % 71’i öğretim yöntem ve teknikleri, % 69’u öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı ile ölçme-değerlendirme, % 67’si sınıf yönetimi, % 52’si ise rehberlik boyutunda kendilerini yeterli gördüklerini ifade etmiştir. Alanyazın incelendiğinde, öğretmen adaylarının mesleki yeterlilikleri konusunda yürütülen çeşitli çalışmalarda, araştırmamızla ilgili birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Erişen ve Çeliköz (2003) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların ölçme-değerlendirme ile ilgili olarak kendilerini “kısmen” yeterli gördükleri ortaya çıkmışken, Çavuş ve Ersoy (2009) tarafından yürütülen çalışmada ise katılımcıların ilköğretim programının ölçme-değerlendirme boyutunda, yeterlilik düzeylerini tam anlamıyla kazanamadıkları görülmüştür. Seferoğlu (2004) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, katılımcıların kendilerini materyal geliştirme ve rehberlik boyutlarında orta, ölçme-değerlendirmede boyutunda ise “orta ile iyi” arasında yeterli gördükleri, Üstün ve Tekin (2009) tarafından yapılan çalışmada ise katılımcıların derste öğretim stratejilerini kullanma ve sınıf yönetimi boyutundaki özyeterlik inançlarının iyi olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmamızda öğretmen adaylarının sadece % 17 gibi çok düşük yüzdeler bir kısmı alan bilgisi boyutunda kendini yeterli görmektedir. Öğretmen adayları alan bilgisi boyutunda özellikle verilen eğitimi yetersiz bulmuş, ezbere dayalı olarak nitelmiş ve eleştirmişlerdir. Öğretmen adaylarının bir kısmı da tarihin çok geniş bir alanı kapsamasını ve kişisel olarak yeterli çaba göstermemeyi bu boyuttaki yetersizliklerinin nedeni olarak göstermişlerdir. Alan bilgisi boyutunda kendini yeterli gören çok az sayıdaki öğretmen adayının bu konuda bireysel çabalarının etkili olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının kendilerini diğer boyutlarda yeterli görmelerinin en önemli sebebi yeterli eğitim aldıklarını düşünmeleridir. Sınıf yönetimi boyutu dışında diğer boyutların hepsinde yeterli eğitimi alma düşüncesi ilk sıradadır. Yeterli eğitim alma düşüncesi öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı ile ölçme-değerlendirme boyutlarında % 50 ve üzeri yüzdeye sahipken bu oran sınıf yönetimi boyutunda % 13’e kadar düşmektedir. Sınıf yönetimi boyutunda staj eğitiminde bu boyutun gerekliliklerini yapabildiğini görme yeterliliğinin en önemli gerekçesi olmuştur. Yine de belirtilmesi gerekir ki öğretmen adaylarının belirttikleri yeterli eğitim görmeyen ne kadarının teorik ya da uygulamalı eğitimle ilgili olduğu, – çok büyük bir kısmının lisansta gördükleri derslerle ilgili olduğu anlaşılmalı beraber- ne kadarının lisans dersleri, staj eğitimi ya da daha başka bir unsurla ilişkili olduğu net değildir. Öğretmen adaylarının bu boyutlarda kendilerini yeterli görmesinin

en önemli diğer nedenleri, bu boyutların gerekliliklerini stajda yapabildiklerini görme ile yeterli derecede uygulamalı eğitim almalarıdır. Öğretmen adaylarının sunum yapma fırsatlarının olduğu öğretim yöntem ve teknikleri ile öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutlarında uygulamalı eğitim alma ön planda iken sınıf yönetimi, rehberlik ve ölçme-değerlendirme boyutlarında staj uygulamasında yapabildiklerini görme daha etkin gerekçelerdir. Bununla birlikte stajda alınan eğitimin katkısı oldukça düşüktür. Ancak yeterli eğitim alma kategorisinde olduğu gibi uygulamalı eğitim alma kategorisinde de bu gerekçenin –yine büyük oranda lisansta gördükleri derslerle ilgili olduğu anlaşılmalı beraber- ne kadarının lisans derslerindeki uygulamalar ya da staj eğitimi ile ilgili olduğu net değildir. Öğretmen adayları bu boyutlarda kendilerini yetersiz görmelerinin gerekçelerini açıklarken ise öğretim yöntem ve teknikleri boyutunda lisans eğitiminde yeterli uygulamalı eğitim görememeyi, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı boyutunda materyal hazırlama yeteneğinin olmamasını, ölçme-değerlendirme boyutunda lisans eğitiminde yeterli teorik ve uygulamalı eğitim görememeyi, sınıf yönetimi boyutunda kişilik özelliğinden kaynaklanan dezavantajları, rehberlik boyutunda ise yeterli eğitim alamamayı ön plana çıkarmışlardır.

Öğretmen adayları lisans eğitimlerinde karşılaştıkları sorunlar olarak daha çok aldıkları eğitimin eksik ve verimsiz olmasını, ezbere dayalı olmasını ve ortaöğretimde verilecek eğitimle örtüşmemesini belirtmişlerdir. Bu ve diğer sorunlar ağırlıklı olarak alan dersleri kaynaklıdır. Öğretmen adaylarının lisans eğitiminde karşılaştıkları sorunlar için belirttikleri çözüm önerileri daha çok meslek hayatlarında pratik açısından yarar sağlamaya yöneliktir. Öğretmen adayları lisans eğitimlerinde uygulamalı eğitime ve staj uygulamasına daha çok yer verilmesini, meslek hayatlarında işe yarayacak ders ve bilgilerin verilmesini, ezberci eğitimden vazgeçilmesini, alan derslerinin ayrıntılı verilmesini, derslerin ilgi çekici ve somut hale getirilmesini ve çağdaş eğitim olanaklarının sağlanmasını önermişlerdir. Öğretmen adayları ne olursa olsun uygulamalara dönük eğitimi, kendilerini en az yeterli gördükleri ve verimli eğitim alamadıklarını dile getirdikleri alan derslerine yönelik eğitiminden daha ön planda tutmuşlardır. Erkan (2009) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adayları, uygulanan tarih lisans programlarında gereksiz derslerin var olduğunu, derslerin geleneksel öğretim yöntemleriyle yürütüldüğünü ve başarının artması için tarih lisans programlarının düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Araştırmada ortaya çıkan önemli bulgulardan birisi de bazı öğretmen adaylarının özellikle öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı ile ölçme-değerlendirme boyutlarında görüşlerini dile getirirken bu boyuttaki yeterliliklerini meslek hayatlarında uygulama şanslarının pek fazla olamayacağını belirtmeleridir. Öğretmen adayları buna gerekçe olarak da okullarda hâkim olan geleneksel ders işleme biçimlerine, düz ve genel liselerdeki öğrenci seviyesine, kalabalık sınıflara, müfredatın yoğunluğuna ve zamanı yetiştirme kaygılarına dikkat çekmişlerdir.

Araştırma sonucunda, araştırmanın yapıldığı bağlam da dikkate alınarak şu öneriler dile getirilebilir:

- Üniversitelerin öğretmen yetiştirmeye dönük programları, öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri ve liselerin programları dikkate alınarak yeniden düzenlenebilir.
- Ezberden uzak, öğrenci katılımını esas alan çağdaş eğitim ilkeleri öğretmen eğitiminde etkin hale getirilebilir.

- Öğretmen adaylarının eğitiminde - diğer alanların önemi ihmal edilmeden-uygulamalı eğitim ön plana geçirilebilir. Öğretmen adaylarına özellikle mesleğe yönelik örneğin “Özel Öğretim Yöntemleri” ve “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” gibi derslerde öğrendiklerini uygulama fırsatı verilebilir. Bu bağlamda staj eğitiminde yaşanan sorunlar çözümlenerek, bu eğitim daha verimli hale getirilebilir.
- Öğretim elemanları hem eğitimdeki çağdaş gelişmeleri takip ederek hem de zaman zaman açık uçlu sorularla öğrencilerin görüşlerini alarak, derslerin verimliliğini artırma yoluna gidebilirler.

Kaynakça

- Akengin, H., Şahin, C.T., Kaya, B., Bengiç, G.ve Sargin, S. (2010) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı genel coğrafya konuları ve bunların öğretimi ile ilgili öz-yeterlilik alguları, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 21, 78-97.
- Çulha Özbaş, B. ve Aktekin, S. (2013) Tarih öğretmen adaylarının tarih öğretmenliğine ilişkin inançlarını metafor analizi yoluyla incelenmesi, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 211-228.
- Demircioğlu, İ. H. (2010) *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*, Ankara: Anı yayıncılık.
- Erişen, Y. ve Çeliköz N. (2003). Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik alguları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1, 4, 427-440.
- Erkan, S. (2009) *Türk üniversitelerinde tarih öğrenimi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Güler, A, Halıcıoğlu, M.B. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gündoğar, F. (2014) Değişen eğitim anlayışı ışığında değişen öğretmen yetiştirme programları üzerine düşünceler, *Diyalog*, 1, 118-127 http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:gEkcR5FWjQ8J:www.gorder.org.tr/diyalog/Diyalog_2014_1/10_Erziehung_Gundogar.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr (erişim tarihi:21.07.2015).
- Helvacı, M.A. (2009) Eğitim sisteminde öğretmenin rolü, *Eğitim bilimine giriş* (Edit: Saylar, N.) içinde 285-311, Ankara: Anı yayıncılık.
- http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html(erişim tarihi: 21.07.2015).
- Kahramanoğlu, R. ve Ay, Y. (2013) Sınıf öğretmeni adaylarının özel alan yeterlilik algularının çeşitli değişkenler açısından analizi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 285-301.
- Karacaoğlu, Ö.C. (2008) Öğretmen yeterlilik alguları, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-97.
- Kıroğlu, K. (2009) Bir meslek olarak öğretmenlik, *Eğitim bilimine giriş* (Edit: Demirel, Ö.-Kaya, Z.) içinde 343-372, Ankara: Pegem Akademi.
- Merriam, Sharan B. (2013). *Nitel araştırma. desen ve uygulama için bir rehber*. (Çeviri Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ocak, G. (2005) Meslek olarak öğretmenlik, *Öğretmenlik mesleğine giriş* (Edit: Keskinçilic, K.) içinde 1-57, Ankara: Pegem A yayıncılık.

- Özer, B. ve Gelen, İ. (2008) Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (9), 39-55.
- Paykoç, F. (1991) *Tarih öğretimi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi yayın no:167.
- Seferoğlu, S.S. (2004) Öğretmen adaylarının öğretmen yeterlilikleri açısından kendilerini değerlendirmeleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 131-140.
- Sünbül, A.M. (2004) Bir meslek olarak öğretmenlik, *Öğretmenlik mesleğine giriş* (Edit: Demirel, Ö.-Kaya, Z.) içinde 243-277, Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Şahin, Ç. ve Ersoy E. (2009) Sınıf öğretmeni adaylarının yeni ilköğretim programındaki ölçme-değerlendirme konusundaki yeterlilik düzeylerine ilişkin algıları, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (2), 363-386 .
- Şişman, M. (2009) *Eğitim bilimine giriş*, Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M. (2009a) Öğretmen yeterlilikleri: modern bir söylem ve retorik, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 63-82.
- Temizkan, M. (2008) Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Türk Eğitim Derneği (2009) *Öğretmen yeterlilikleri*, Ankara: Adım Okan Matbaacılık Basım Yayın.
- Üstün, A. ve Tekin, S. (2009) Amasya eğitim fakültesindeki öğretmen adaylarının özyeterlilik inançlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 35-47 www.efdergi.ibu.edu.tr/index.php/efdergi/article/viewFile/1043/1928 (erişim tarihi: 10. 09.2015)
- Yeşil, R. (2008) Sosyal bilgiler aday öğretmenlerinin sınıf içi öğretim yeterlilikleri (Kırşehir Örneği), *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 327-352.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.